

Szerkesztői bevezető

Folyóiratunk aktuális száma a cigány/roma nemzetiségi nevelés-oktatás köré épül.

Ez az általunk kiemelt téma a köznevelés-közoktatás talán egyik legvitatottabb időszakát éli. Egyáltalán legyen-e egy intézményben ilyen program, vagy ne legyen? Ha mégis bevállalja az intézmény – a szülők kérésére – akkor külön órákon mit is tanítson? Na és kiknek? Csak a cigányoknak/romáknak vagy minden tanulónak függetlenül attól, hogy cigány/roma-e vagy sem, hisz nemcsak a nemzetiséghez tartozók számára fontos és hasznos a saját kultúra megismerése, de minden tanuló gazdagodik egy más kultúra értékeinek megismerésével és ezáltal talán még a sajátját is megtanulja jobban érteni, értékelni.

Ezen kérdések többségéről a napjainkban módosított törvények így-vagy úgy rendelkeznek, a gyakorlat azonban számos olyan kérdést vet fel, amelyekre még nem minden esetben van válaszunk.

A jog, hogy ilyen program szervezhető az esélyegyenlőség elve miatt különösen fontos, még akkor is, ha önmagában kötelező erővel nem bír. Fontos, hogy a világon régóta léteznek olyan oktatási programok, amelyek sikeresek a szociokulturális okokból lemaradó gyerekek iskolai felzárkóztatásában. Egy rövid kitekintéssel néhány ilyen külföldi kezdeményezést is bemutatunk.

E lapszámunkban arra törekszünk, hogy az éppen aktuális hazai helyzetkép felvázolásán túl, felhívjuk a figyelmet a nemzetiségi oktatás területét érintő - még nyitott vagy vitatott kérdésekre, melyek közül talán a legfontosabb az, hogy vajon a jogszabályi háttér segít-e abban, hogy valódi, tartalommal bírjon a cigány/roma nemzetiségi oktatás?

A kötet tanulmányai, ha nem is a teljesség igényével, ám arra törekszenek, hogy áttekinthessék a nemzetiségi oktatás széles összefüggésrendszerét a kisiskoláktól a felsőoktatásig.

Bár alapvetően a magyarországi cigány/roma tanulókat érintő nemzetiségi programot helyezük fókuszba, kíváncsiak vagyunk arra is, más nemzetiség ezt milyen feltételek mellett, milyen tartalommal végzi. Mennyire tartja, érzi az utánpótlás bázisának ezt a programot a felsőoktatás? Milyen a felsőoktatásban zajló nemzetiségi tanárképzés? E kérdésekről olvashatunk egy interjút a felsőoktatásban egy más nemzetiség tanárképzéséért felelős vezetővel, és érzékelhetjük, hogy kérdéseink, problémáink és feladataink is sok tekintetben közösek.

Lokálpatriotizmusunkkal indokoljuk, hogy a Baranya megyei általános iskolai nemzetiségi oktatással külön részletességgel foglalkozunk, egyrészt, mert Baranyában a nemzetiségi oktatás hangsúlyos jelenléte összefügg a térség lakosságának nemzetiségi

összetételével is, másrészt e régióból származnak azok a tapasztalataink, melyek szerint a nemzetiségi oktatás programja láthatóan az „iskolamentési stratégiák” meghatározó elemévé is vált.

Részletesen bemutatjuk a hazai cigány/roma nemzetiségi oktatás „tantárgyasult” formáit: a nyelvoktatást és a népismeretet. Bemutatjuk a téma nyelvészeti, nyelvi sokféleségét, és beszámolunk egy friss kutatás ismertetésével azokról a személyi és tárgyi feltételekről, amelyek mentén a romani és/vagy beás nyelv oktatása zajlik e program keretében a közoktatási intézményekben.

Szót ejtünk arról is, hogy lehet-e a cigány népismeretről mint iskolai tantárgyról beszélni? A téma fejtegetése során képviselt álláspont, miszerint a cigány népismeret „inkább kapcsolódik egyfajta integráló erejű identitáskonstrukció kidolgozásához, semmint releváns tudományos tudások tantárgyi rendszerbe fordításához remélhetőleg további beszélgetésre, vitára ad alapot olvasóink számára.

Fontosnak tartottuk bemutatni az írást is, amely a romani és /vagy beás nyelvoktató programok keretében használt tankönyvek vizsgálata során arra keresi a választ, hogy ezekben milyen mértékben jelennek meg a multikulturális tartalmak, van-e hatásuk a nyelvtanulók attitűdformálására, jelenítenek-e meg sztereotípiákat és egyáltalán milyen érzeteket keltenek a nyelvtanulóknak a cigányokkal szemben.

Fontosnak tartottuk megtudni, hogyan zajlik a nemzetiségi nevelés-oktatás a határon túli magyarok településeken, ezért egy rövid kitekintéssel sort kerítettünk arra, hogy lássuk, egy újvidéki iskolában milyen programok keretében foglalkoznak a cigány/roma tanulókkal.

Mint minden lapszámban, ebben is reflektálnak szakkollégista hallgatóink a fókuszba emelt témákra és elmondhatják róla véleményüket, vagy beszámolhatnak saját eddigi élményeikről a cigány nemzetiségi oktatást illetően.

Nagy örömünkre szolgál, hogy e lapszám Galériáját az Igazgyöngy Alapítvány tanulóinak ámulatba ejtően szép alkotásaival tölthettük fel.

Pécs, 2015. július 15.

Orsós Anna